

การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐานจังหวัดสงขลา

จัดทำโดย

ภาคีพลเมืองสงขลาเพื่อการรับมือภัยพิบัติ

สภาองค์กรชุมชน มูลนิธิชุมชนสงขลาและเครือข่ายสงขลาพอเพียง เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด สถาบัน

พัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขตพื้นที่สงขลา (สปสช.)

สำนักงานปฏิรูป(สปร.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

สมาคมสวัสดิการภาคประชาชนจังหวัดสงขลา โครงการพศศ. ๒๑ เกล็ด โครงการความร่วมมือฯ (สกว.)

โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

www.hatyaicityclimate.org

การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐานจังหวัดสงขลา

โดย ภาศิพลเมืองสงขลาเพื่อการรับมือภัยพิบัติ

การจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน คือกระบวนการทำงานเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้น วางแผนงานวิเคราะห์ความเสี่ยง ปฏิบัติงาน ตรวจสอบประเมินผล โดยครอบคลุม ระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย แต่ทั้งนี้ในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนนั้นควรได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในการเป็นผู้ช่วยหรือพี่เลี้ยงสนับสนุนให้ชุมชนสามารถดำเนินงานลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สถานการณ์ปัญหา

ในปี ๒๕๕๓ ได้ปรากฏภัยจากธรรมชาติอย่างรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลาสร้างความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมาก สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา รายงานสถานการณ์อุทกภัยและการให้ความช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่จังหวัดสงขลาทั้งจังหวัด พบว่าระหว่างวันที่ ๑-๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีพื้นที่ประสบภัย รวม ๑๖ อำเภอ ๑๒ เขตเทศบาล ๑๑๕ ตำบล ๑,๐๔๕ หมู่บ้าน ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ๒๖๕,๒๓๓ครัวเรือน ๘๐๒,๒๔๗ คน อพยพไปอยู่ที่ปลอดภัย ๓๕,๕๐๐ คน มีผู้เสียชีวิต ๓๕ คน ผู้บาดเจ็บ ๑,๔๕๔ คน ความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น ๖๒๓ หลัง เสียหายบางส่วน ๔๓,๓๓๑ หลัง พื้นที่การเกษตรเสียหาย ๒๐๒,๔๕๕ ไร่ มูลค่าความเสียหายโดยรวมกว่า ๑,๕๑๗,๗๕๕,๘๐๐ ล้านบาท สำหรับเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้สร้างความเสียหายให้กับทางเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นจำนวนมหาศาล โดยในเบื้องต้นมูลค่าความเสียหายมีมากกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท เนื่องจากใน อ.หาดใหญ่ เป็นสถานที่ที่ชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงทำให้รายได้ในส่วนนี้ขาดหายไป

ภาคีองค์กรร่วมในจังหวัด ได้แก่ สภาก่อตั้งชุมชน มูลนิธิชุมชนสงขลาและเครือข่ายสงขลา พอเพียง เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขตพื้นที่สงขลา สมาคมสวัสดิการภาคประชาชนจังหวัดสงขลา โครงการพศส. ๒๓ เกล็ด เหล่านี้ ได้ข้อสรุปตรงกันว่าควรให้มีประเด็นร่วมในการทำงานระดับจังหวัดได้แก่ การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐาน ให้ประชาชนสามารถใช้เป็น โอกาสในการจัดการตนเองในเรื่องภัยพิบัติ

ตัวอย่างพื้นที่ที่มีการจัดการตนเองในจังหวัดสงขลา

ท่ามกลางวิกฤตความรุนแรงของอุทกภัย พบว่าชุมชนและเครือข่ายบางเครือข่าย ได้มีการเตรียมความพร้อมและมีจัดการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วซึ่งน่าสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น สภาก่อตั้งชุมชนตำบลท่าหิน ใช้ฐานสภาก่อตั้งชุมชน มีการทบทวนบทเรียน/ฐานงานเดิมพบปัญหาการรับมือภัยพิบัติแบบแยกส่วน ต่างคนต่างทำ อบต./หน่วยงานรัฐมีงบกลางแก้ปัญหา ไม่มีการเตรียมก่อนเกิดเหตุ อาศัยมีฐานงานที่อยู่อาศัยของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน/มีการปรับบ้านมิได้ถูกสูง การรับมือเริ่มด้วยการสำรวจข้อมูล ถอดบทเรียนนำมาสู่การแก้ไขปัญหา 7 เรื่อง ทำแบบสอบถามภายใต้ปัญหา 7 เรื่อง

ปรับทัศนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญของแบบสอบถาม แบ่งกลุ่มย่อย 7 เรื่องปรับข้อมูลใหม่สร้างเอกภาพ/ประสิทธิภาพในการทำงาน ทำแผนที่ทำมือสำรวจจุดเสี่ยง/กลุ่มเสี่ยง/จุดอพยพ โดยนักเรียนมัธยม ตรวจสอบข้อมูลจากแบบสอบถาม พัฒนาศักยภาพอบรมอาสาสมัครเฝ้าระวัง/อพยพ มีการสัมมนาซ้ำเพื่อปรับทัศนะ ภัยพิบัติเป็นประเด็นร่วมทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น ประชาชน

ต.บ่อแดง/วัดจันทร์ ใช้วัดพิศุคเป็นศูนย์กลางประสานงานใช้สภาองค์กรชุมชนจัดระบบระดับครัวเรือนในชื่อสม.เป็นอาสาสมัครช่วยเหลือ ทำสื่อของชุมชน

ตำบลทุ่งหวัง หมู่ 2 พบความเสียหายสวนไร่นา แต่ก็ช่วยตัวเองมีกองทุนกลางระดับหมู่บ้าน 3 วันช่วยกันเองได้ มีไฟฟ้า น้ำ มีโรงครัวกลาง ใช้ไม้ฟืน น้ำมัน ใช้เบตเตอร์รถยนต์เป็นเครื่องปั่นไฟ(เติมน้ำมันไว้)มีคนจิตอาสา

ตำบลราแดง ปี 48 มีค่าใช้จ่ายเช่าที่ดิน 180,000 บ. ปี 53 ชาวบ้านจัดการเอง ค่าใช้จ่ายลดลง ปัญหาไม่ล้ม ชาวบ้านระดมเครื่องเลื่อยโดยอส.ในหมู่บ้าน และสามารถไปช่วยเพื่อนต่างหมู่บ้าน

อำเภอกระแสดินทร์ ใช้ฐานสภาองค์กรชุมชน มีคนไปช่วยพื้นที่อื่น600-700 คน คนเปลี่ยนความคิดจากการไปเห็นความเดือดร้อนและการได้ไปช่วยคนอื่น มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นด้วยวิทยุเครื่องแดง มีบทเรียนจากการไปช่วยเหลือทำให้การทำงานในอนาคตมีความพร้อมมากขึ้น ปัจจุบันมีความพยายามร่วมมือในการแก้ไขปัญหาระดับอำเภอ โดยสภาองค์กรชุมชน 4 ตำบลใช้บริหารจัดการตนเองของพอช.เชื่อมโยงระดับอำเภอ

เมืองหาดใหญ่ ชุมชนเมืองหาดใหญ่กับ โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนากลไกเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น วิชาการ ประชาชน มีการจัดทำแผนชุมชนเพื่อการรับมือภัยพิบัติ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุ จัดทำคู่มือระดับครัวเรือน

อำเภอจะนะ โดยเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มจัดตั้งอาสาเฉพาะกิจที่เดือดร้อนไม่มากในการช่วยเหลือผู้เดือดร้อนจากภัยน้ำท่วมในตลาด อ.จะนะ เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาของโครงการใหญ่ ต่อรองเชิงนโยบาย ให้ปรับแนวทางพัฒนาที่จะจุดคลอง 7 สาย สร้างเขื่อน การทำงานได้สำรวจข้อมูลนำมาสู่การปรับแนวทางเชิงนโยบายในพื้นที่ใช้เรื่องสิทธิของชุมชน/ผังเมืองเป็น โอกาส เสริมด้วยนักวิชาการ/กลไกอิสระ

ระดับองค์กร ได้แก่ สมาคมอสม.สงขลา ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขกระตุ้นผ่านบทเรียนของอสม.ในพื้นที่ มีนวัตกรรมเฝ้าระวังน้ำท่วมแบบชาวบ้าน เป็นเครื่องวัดน้ำฝนแบบง่ายๆ ใช้ขวดน้ำเปล่า 600 cc ตัดปากขวดออก ตั้งที่โล่ง วัดน้ำ 2 ซม. หากเกิน 7 ซม.เทออก วางใหม่ หาก 2 ซม.เกิน 7 ซม.เป็นสัญญาณว่าน้ำท่วมแน่ ทางสมาคมมีนโยบายให้อสม.ไปใช้รับมือและปรับตัว

มูลนิธิชุมชนสงขลา จัดทำกองทุนฟื้นฟูชีวิตผู้ประสบภัย การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือด้านอาหารและวัสดุอื่นๆให้กับชุมชนพื้นที่ โดยศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนชาวเกาะบก การจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูชีวิตผู้ประสบภัยจังหวัดสงขลา ของมูลนิธิชุมชนสงขลา การช่วยเหลือตนเองของชุมชนในพื้นที่เขารัดปุ่น เชียงแ

การจัดระบบวิद्यุชุมชนและวิद्यุสื่อสาร การจัดความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพากันของกลุ่มวิद्यุอินทรีย์ และกลุ่มวิद्यุเครื่องแดงของกองทัพภาค๔ เป็นต้น

ช่องว่างและข้อจำกัด

1.ช่องว่างระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันและความคาดหวังต่อระบบ

1.1 ช่องว่างของโครงสร้างการจัดการและการบูรณาการแผนการจัดการภัยพิบัติในระดับต่างๆมีความซ้ำซ้อนด้านบทบาท ภารกิจและ อำนาจการตัดสินใจ ขาดหน่วยงานเจ้าภาพหลัก ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการบริหารงบประมาณ ทรัพยากรและเทคนิคเฉพาะด้าน

1.2 ช่องว่างการจัดการฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย ระบบการแจ้งเตือนภัยและระบบสื่อสาร ขาดการบูรณาการ ขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขาดองค์ความรู้ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและกลุ่มเป้าหมาย

1.3 ช่องว่างด้านการสนับสนุนเพื่อการช่วยเหลือฟื้นฟู ระเบียบการใช้งบประมาณไม่เอื้อต่อการดำเนินการ ขาดกองทุนที่มีรูปแบบเฉพาะเพื่อการฟื้นฟูภัยพิบัติและระบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ช่องว่างด้านการจัดการอาสาสมัครในระดับพื้นที่ ระบบอาสาสมัครขาดการบูรณาการอาสาสมัครและชุมชนขาดความพร้อมและการพัฒนาทักษะต่อเนื่อง

เป้าหมาย คนสงขลามีการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐาน มีการพึ่งตนเอง พึ่งกันเอง ช่วยเหลือกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีข้อตกลงร่วมของชุมชน ภาครัฐ ท้องถิ่น ภาควิชาการเติมเต็มช่องว่างของระบบ

เป้าระยะสั้น

1.สร้างกระแสการตื่นรู้ ตื่นตัวของชุมชนในการรับมือภัยพิบัติด้วยตนเอง

2.มีการเตือนภัยแนวระนาบ เน้นการเชื่อมโยงเครือข่าย ร่วมคิด แยกทำ หนุนเสริมกันและกัน

กัน

3.จัดทำฐานข้อมูลร่วม พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ พื้นที่ปลอดภัย เครือข่ายที่มีทั้งระดับหมู่บ้าน/

ชุมชน ระดับตำบล ระดับองค์กร เช่น สมาคมอสม. สภาองค์กรชุมชน เครือข่ายลุ่มน้ำ กลุ่มเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ภาคเอกชน สื่อ มีการรวบรวมกรณีศึกษา มีข้อมูลการเตือนภัยจากศูนย์อุตุฯชลประทาน

การจัดทำคู่มือ การผลิตอุปกรณ์รับมือภัยพิบัติแบบง่าย ๆ

4.การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการรับมือภัยพิบัติ

5.การมีข้อตกลงร่วมเพื่อการรับมือภัยพิบัติที่เติมเต็มช่องว่างของระบบ

เป้าระยะยาว มีการจัดทำแผนการรับมือภัยพิบัติบนฐานการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

(แนวทาง) การจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐานจังหวัดสงขลา

ก่อนเกิดภัย ประกอบด้วย

(1) การป้องกันและลดผลกระทบ มีแนวทาง ดังนี้

(1.1) ประเมินความเสี่ยงภัยจากอุทกภัย วาตภัยและดินโคลนถล่ม โดยการประเมินภัยและความอ่อนแอเพื่อประเมินโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่ม รวมทั้งศึกษาวิธีลดผลกระทบ

(1.2) ตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย รวมทั้งข้อมูลพื้นที่ปลอดภัยเพื่อรองรับการอพยพให้เป็นปัจจุบัน

(1.3) จัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงอุทกภัย วาตภัยและดินโคลนถล่ม ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

(1.4) เตรียมการด้านโครงสร้าง โดยการสำรวจและก่อสร้างหรือปรับปรุงแหล่งน้ำหรือเส้นทาง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาปัญหาอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่มในพื้นที่รับผิดชอบ มีการใช้สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร เขื่อน กำแพง อ่างเก็บน้ำ ฝาย เขื่อน การขุดลอกคลองระบายน้ำ เส้นทางคมนาคมเพื่อส่งกำลังบำรุง ป้ายสัญญาณ ฯลฯ เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วย

(1) จัดหาพื้นที่รองรับน้ำและกักเก็บน้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อน สระน้ำ ทำนบ เขื่อน ฝาย รวมทั้งการขุดลอกคูคลอง แหล่งน้ำสาธารณะที่ต้นเงิน คลองส่งน้ำ และคลองระบายน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งและการระบายในฤดูฝน

(2) ก่อสร้างกำแพง ผนัง หรือรอดักตะกอน เพื่อป้องกันการเอ่อล้นหรือสูญเสียน้ำพื้นดินจากการกัดเซาะชายฝั่งของทะเลและแม่น้ำ

(3) สร้างอาคารหรือสถานที่เพื่อเป็นสถานที่หลบภัย สำหรับพื้นที่ที่การหนีภัยทำได้ยาก หรือไม่มีพื้นที่หลบภัยที่เหมาะสม

(4) กรณีการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่เสี่ยงภัยต้องให้มีความมั่นคงแข็งแรงและมีระบบความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้อาคาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งข้อกำหนดและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

(5) ก่อสร้าง/ปรับปรุงเส้นทางเพื่อการส่งกำลังบำรุง หรือเส้นทางไปสถานที่หลบภัยให้ใช้การได้ตลอดเวลา

(1.5) จัดทำฐานข้อมูลกำลังเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การกู้ชีพกู้ภัย เพื่อให้พร้อมเรียกใช้งานได้ทันทีเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน

(1.6) พัฒนาระบบเครือข่ายฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอุทกภัยและดินโคลนถล่ม ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน

(1.7) เสริมสร้างความรู้และความตระหนักแก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน เกี่ยวกับการป้องกันและการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องและปลอดภัยจากอุทกภัยและดินโคลนถล่ม ตามแนวปฏิบัติดังนี้

(1) สนับสนุนให้สื่อประชาสัมพันธ์ทุกแขนงมีบทบาทในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านความปลอดภัย (Safety Mind) อย่างต่อเนื่อง

(2) เผยแพร่และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับความปลอดภัย ในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ถนนอย่างปลอดภัย การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน เป็นต้น

(3) พัฒนารูปแบบและเนื้อหาการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนเข้าใจง่าย เหมาะสม เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม และเป็นที่น่าสนใจ

(4) จัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นการให้ความรู้ การปลูกฝังแนวคิด และจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในทุกระดับ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการศึกษา และการให้ความรู้ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่นักเรียน นักศึกษาทุกระดับ

(1.8) จัดทำสรุปบทเรียน (Lesson Learnt) ของการเกิดอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่ม ครั้งสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการในอนาคต

(2) การเตรียมความพร้อม มีแนวทาง ดังนี้

(2.1) จัดตั้งและฝึกอบรมอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลืองานเจ้าหน้าที่ เช่น อาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครแจ้งเตือนภัย อาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัยฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้ในการป้องกัน แจ้งเตือน ปฏิบัติการระงับบรรเทาภัย เพื่อให้การจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้ประสบภัยที่ได้รับบาดเจ็บ มีการนำส่งสถานพยาบาลอย่างถูกวิธี ระหว่างเหตุการณ์วิกฤตตลอดจนเฝ้าระวังสถานการณ์ให้กลับคืนสู่สภาพปกติ

(2.2) ให้ความรู้แก่ชุมชนโดยเน้นการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management: CBDRM) เป็นการเตรียมตนเองและเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญภัยพิบัติโดยได้รับผลกระทบน้อยที่สุด หรือสามารถอยู่ร่วมกับภัยได้อย่างสงบสุขและพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกให้น้อยที่สุด ซึ่งการทำให้ชุมชนเข้มแข็งเตรียมพร้อมป้องกันภัยเป็นการเพิ่มศักยภาพชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ตามแนวทางดังนี้

(1) คนในชุมชนเกิดความตระหนัก (Public Awareness) และมีส่วนร่วม (People Participation) ในการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงภัย ดังนี้

(1.1) ติดตามข้อมูลข่าวสารการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ผ่านสื่อต่างๆ เช่น การพยากรณ์อากาศ การประกาศแจ้งเตือนจากทางราชการถึงสถานการณ์ภัยที่จะเกิดขึ้นหรือการให้ความรู้ถึงความเสี่ยงภัยในพื้นที่

(1.2) คนในชุมชนจะต้องตื่นตัว (Alert) ปรึกษาหารือเพื่อร่วมกันประเมิน วิเคราะห์ ความล่อแหลมเสี่ยงภัยของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เช่น มีพื้นที่ใดเสี่ยงภัย ครอบครัวยุคใดจะได้รับความ

เดือดร้อน สถานที่สำคัญใดบ้างจะประสบภัย สถานที่ประกอบอาชีพ เช่น กระจกปลา เรือสวนไร่นา ฟาร์ม ปศุสัตว์ของใครบ้างจะได้รับความเสียหาย และอื่นๆ เป็นต้น

(2) ชุมชนมีระบบข้อมูลและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งการมีข้อมูล จะนำไปสู่การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน ดังนี้

(2.1) เมื่อชุมชนตระหนักถึงภัยและร่วมกันวิเคราะห์ความต่อแหลมเบื้องต้น แล้ว ชุมชนจะต้องสำรวจข้อมูลต่างๆ เพื่อประเมินความเสี่ยงภัย เช่น สำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูล ทางสังคม เศรษฐกิจ ข้อมูลการเกิดภัยพิบัติในชุมชนย้อนหลังและความเสียหายที่เคยเกิดขึ้น และระบุพื้นที่ที่ เคยเกิดภัยลงในแผนที่ชุมชน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ความต่อแหลมที่อาจจะเกิดขึ้นได้กับชุมชน

(2.2) การที่ชุมชนจะต้องวิเคราะห์ความต่อแหลมก็เพื่อต้องการให้ชุมชนทราบว่า หากมีการเกิดภัยขึ้นอีกจะมีบุคคลใดในชุมชนที่มีความต่อแหลมต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือจะมีสิ่ง ใดบ้างที่จะเสียหายจากภัยพิบัติ จากนั้นจะต้องให้มีการสำรวจความสำคัญในการช่วยเหลือขนย้าย อพยพ เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ สตรีมีครรภ์ จะต้องอยู่ในลำดับแรกของการอพยพเคลื่อนย้าย และร่วมกัน วิเคราะห์ว่าควรจะลดความเสี่ยง หรือลดโอกาสการนำจะเกิดภัยพิบัติได้โดยวิธีใดบ้าง

(2.3) เมื่อชุมชนได้ข้อมูลความเสี่ยงภัยแล้ว ให้นำแผนที่ชุมชนมาจัดทำแผนที่ เสี่ยงภัย (Risk Map) และแผนที่ปลอดภัย (Safety Map) ซึ่งจะต้องมีข้อมูลจตุรวมพล เส้นทาง การอพยพ และ ให้ชุมชนประเมินขีดความสามารถในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเตรียมการไว้ให้พร้อมเมื่อเกิดภัย

(2.4) ชุมชนรวบรวมข้อมูลของชุมชน แผนที่เสี่ยงภัย แผนที่ปลอดภัย ทรัพยากรของชุมชน และผลของการประเมินความเสี่ยงเพื่อจัดทำเป็นแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัยของชุมชน

(3) ชุมชนจัดตั้งองค์กรชุมชนและอาสาสมัครเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น ตาม แนวทางดังนี้

(3.1) กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของชุมชนได้รับการปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมต่างๆ คือ คนในชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้ง คณะกรรมการขึ้นมาทำหน้าที่บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยอาจ ใช้โครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอยู่แล้วมาบริหารจัดการ หรืออาจจัดตั้งขึ้นใหม่ในรูปแบบ คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชุมชน และชุมชนจะต้องมีคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น คณะอนุกรรมการฝ่ายอำนวยความสะดวก คณะอนุกรรมการฝ่ายบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูบูรณะ โดยมีอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะเป็นอาสาสมัครเตือนภัย และ อาสาสมัคร “กู้ชีพกู้ภัย”

(3.2) ชุมชนจะต้องมีสถานที่จัดตั้งเป็น “ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของชุมชน” มีบุคลากรที่รับผิดชอบจากฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ดูแลบริหารงานและ

เก็บรักษาเครื่องมืออุปกรณ์แจ้งเตือนภัย อุปกรณ์เสียงตามสาย อุปกรณ์กู้ชีพกู้ภัย ซึ่งอาจใช้ศาลาประชาคม หมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว เป็นศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชนก็ได้

(4) ชุมชนมีการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและการอพยพประชาชน โดยเฉพาะแผนการแจ้งเตือนภัย การสื่อสาร การจำลองสถานการณ์แล้วฝึกซ้อมเสมือนเกิดเหตุการณ์สาธารณภัยขึ้นจริง การทดสอบระยะเวลาด้านต่างๆ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับชุมชนมากยิ่งขึ้น และพัฒนาแผนให้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งชุมชนจะต้องมีการฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญเป็นระยะๆ อย่างน้อยควรมีการฝึกซ้อมแผนปีละ 2 ครั้ง

(5) ชุมชนมีการประสานขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณในการจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำชุมชนตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 มาตรา 20 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา) โดยผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน แล้วรายงานให้นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ

(6) ชุมชนมี “ทีมกู้ชีพกู้ภัย” ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อมปฏิบัติงานเข้าช่วยเหลือชุมชนได้ทันทีที่เกิดภัย ควรจะต้องจัดให้มีอาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีภูมิสำเนาอยู่ในชุมชนที่ประสบภัย โดยจัดส่งบุคลากรอาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัยเข้าอบรม ที่สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และจะต้องให้มีการสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ไว้ประจำกายและประจำทีมกู้ชีพกู้ภัยด้วย

(7) ชุมชนมีเครือข่ายกับภายนอกชุมชนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเพื่อการร้องขอสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน และประสานงานติดต่อขอความช่วยเหลือทั้งในห้วงเวลาเตรียมพร้อมป้องกันภัยก่อนเกิดเหตุ การปฏิบัติระงับบรรเทาภัยในขณะที่เกิดเหตุ และการช่วยเหลือสงเคราะห์ฟื้นฟูผู้ประสบภัยหลังจากเกิดเหตุสาธารณภัย

(2.3) จัดทำบัญชีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอุทกภัยและดินโคลนถล่ม หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2.4) พัฒนาระบบการพยากรณ์ และติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังเพื่อการเตือนภัยจากอุทกภัยและดินโคลนถล่ม

ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแจ้งเตือนภัย แจ้งเตือนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ/หรือกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัย เพื่อแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าแก่ผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบให้เฝ้าระวังและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ และสามารถอพยพเคลื่อนย้ายไปสู่ที่ปลอดภัยได้ และให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัย ประเมินสถานการณ์จากระดับความรุนแรงของภัยและดำเนินการแจ้งเตือนภัย ซึ่งหากสามารถแจ้งเตือนภัยได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ในระยะเวลาที่เหมาะสม จะสามารถลดผลกระทบและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นให้มัน้อยที่สุด

(1) หน่วยงานที่รับผิดชอบในการแจ้งเตือนภัย ได้แก่

(1.1) ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก

(1.2) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรับข้อมูลการแจ้งเตือนภัยจากศูนย์อุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน สนง.ทรัพยากรน้ำภาค 8 ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เพื่อแจ้งเตือนไปสู่ระดับพื้นที่

(1.3) จังหวัด ทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยระดับจังหวัด

(1.4) อำเภอ ทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยระดับอำเภอ

(1.5) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย ในระดับท้องถิ่นทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยระดับชุมชน

(2) การจัดวางระบบแจ้งเตือนภัย

การจัดวางระบบแจ้งเตือนภัยไว้ตั้งแต่ยามปกติ จะทำให้การแจ้งเตือนภัยกระทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตามแนวทางดังนี้

(2.1) ทำความตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานว่าจะใช้วิธีการแจ้งเตือนภัยแบบใด

(2.2) จัดเตรียมสัญญาณเตือนภัยรูปแบบต่างๆ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีป้ายเตือนภัย ป้ายเส้นทางหนีภัย เครื่องหมายสัญญาณอื่นๆ และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงความหมายของสัญญาณเตือนภัยนั้นๆ เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยพิบัติหรือเตรียมการอพยพได้ทันทีหากเหตุการณ์ภัยพิบัตินั้นมีระดับความรุนแรงเกินกว่าจะรับมือได้

(2.3) การเฝ้าระวัง ให้มีการติดตามสถานการณ์ รวบรวมข้อมูล และประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเป็นข้อมูลในการแจ้งเตือนภัย

(3) การแจ้งเตือนภัยและการประกาศสถานการณ์ภัยพิบัติ

(3.1) ระดับการแจ้งเตือนภัย

(3.1.1) การแจ้งเตือนภัยระดับจังหวัด แจ้งเตือนผ่านระบบเครือข่ายและระบบสื่อสารและสื่อประชาสัมพันธ์ทางราชการและเอกชน เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุสื่อสาร โทรสาร ประชาสัมพันธ์จังหวัด

(3.1.2) การแจ้งเตือนภัยระดับอำเภอ แจ้งเตือนผ่านระบบเครือข่ายและระบบสื่อสารและสื่อประชาสัมพันธ์ทางราชการและเอกชน เช่น วิทยุชุมชน วิทยุสื่อสาร โทรสาร เป็นต้น

(3.1.3) การแจ้งเตือนภัยระดับตำบล/หมู่บ้าน แจ้งเตือนโดยอาสาสมัครและเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยในระดับชุมชน โดยใช้ระบบสื่อสารหรือเครื่องมือแจ้งเตือนภัยของชุมชน เช่น เสียงตามสาย วิทยุ หอกระจายข่าว ไซเรนเตือนภัยแบบมือหมุน โทรโข่ง นกหวีด หรือสัญญาณเสียงที่กำหนดใช้เป็นสัญญาณเตือนภัยประจำหมู่บ้านหรือตำบล

(3.2) วิธีการแจ้งเตือนภัย ทำได้โดย

(3.2.1) แจกเตือนประชาชนโดยตรง โดยผ่านทางสถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ วิทยุสมัครเล่น โทรสาร โทรศัพท์มือถือ หอกระจายข่าว เสียงตามสาย ไซเรนเตือนภัยแบบมือหมุน และหอเตือนภัย

(3.2.2) แจกเตือนผ่านหน่วยงาน โดยใช้กลไกระบบการบริหารราชการตั้งแต่ระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น หน่วยช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ และประชาชนทั่วไป ผ่านหน่วยงานระดับต่างๆ ไปสู่ระดับพื้นที่ตามวิธีการแจกเตือนภัย

(2.6) ดำรงปัจจัยที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อรองรับการอพยพและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันทีเมื่อเกิดภัย

(2.7) เตรียมความพร้อมและสำรองพลังงาน

(1) จัดหาน้ำมันเชื้อเพลิงสำรองไว้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน

(2) จัดหาแหล่งพลังงานสำรองสำหรับการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน

(2.8) จัดเตรียมระบบสื่อสารหลัก ระบบสื่อสารรอง และระบบสื่อสารสำรองที่จำเป็นพร้อมทั้งจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์สื่อสาร ให้เพียงพอและใช้งานได้ตลอดเวลา

(1) ระบบการสื่อสาร ประกอบด้วย

(1.1) ระบบสื่อสารหลัก คือ ระบบสื่อสารที่มีใช้งานโดยทั่วไปของหน่วยงานต่างๆ เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานกับประชาชน ซึ่งทุกหน่วยงานต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อมใช้ติดต่อสื่อสารได้ตลอดเวลาและเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญในการบริหารจัดการสาธารณภัยอย่างทั่วถึง

(1.2) ระบบสื่อสารรอง คือ ระบบสื่อสารที่มีใช้โดยทั่วไป และใช้งานควบคู่กับระบบสื่อสารหลัก เป็นช่องทางเสริมในการติดต่อสื่อสาร โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้มีระบบการสื่อสารรองให้สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างทั่วถึง

(1.3) ระบบสื่อสารสำรอง คือระบบสื่อสารที่จัดเตรียมสำรองไว้ใช้ทดแทน ในกรณีระบบสื่อสารหลักไม่สามารถใช้งานได้

(2) อุปกรณ์สื่อสาร ประกอบด้วย ระบบโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ระบบ Call Center ระบบแจ้งเหตุ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบสื่อสารผ่านดาวเทียม/ชุดโมบายยูนิค ระบบวิทยุกระจายเสียง ระบบวิทยุสื่อสารข่ายต่างๆ ทั้งข่ายวิทยุสื่อสารราชการ ข่ายวิทยุสมัครเล่น ข่ายวิทยุเอกชน Trunk Radio โทรศัพท์ สถานีวิทยุชุมชน รถสื่อสารดาวเทียม หอเตือนภัย และระบบกระจายเสียงตามสาย

(4) แนวทางการปฏิบัติ

(4.1) ในภาวะปกติ

(4.1.1) จัดเตรียมระบบสื่อสารหลัก ระบบสื่อสารรอง และระบบสื่อสารสำรอง และให้ตรวจสอบอุปกรณ์ระบบสื่อสารให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

(4.1.2) จัดทำฐานข้อมูลของหน่วยงานเครือข่ายที่ใช้ติดต่อสื่อสารในพื้นที่ไว้ให้พร้อม ตลอดจนปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

(4.1.3) จัดทำแผนการติดต่อสื่อสารสำหรับใช้งานเมื่อเกิดสาธารณภัยและควรมีฝึกซ้อมแผนการใช้ระบบสื่อสารควบคู่กับการซ้อมแผนด้านอื่นๆ เป็นประจำ

(4.1.4) จัดเตรียมช่องทางสื่อสารสำหรับใช้ติดต่อสื่อสาร ประสานงานกับหน่วยงานหลักเมื่อเกิดเหตุวิกฤตหรือภัยพิบัติ

(4.2) ในภาวะวิกฤตหรือเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ

(4.2.1) ให้หน่วยปฏิบัติดำเนินการดังนี้

- จัดตั้งระบบสื่อสารกลางสำหรับใช้ติดต่อประสานงานกับกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในเขตพื้นที่ และติดต่อประสานงาน/สั่งการกับหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้า หน่วยงานในสังกัดและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งระบบสื่อสารหลักและระบบสื่อสารรอง

- จัดตั้งระบบสื่อสารในหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เกิดเหตุ หรือพื้นที่ใกล้เคียงสำหรับใช้ติดต่อสื่อสารกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

- จัดชุดสื่อสารเคลื่อนที่ปฏิบัติงานร่วมกับชุดปฏิบัติงานกู้ภัย/ช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่

- ในกรณีที่ระบบสื่อสารหลักในพื้นที่เกิดภัยล้มเหลวไม่สามารถใช้งานได้บางส่วนหรือทั้งหมด ให้จัดระบบสื่อสารสำรองไปติดตั้งใช้งานในพื้นที่เกิดเหตุหรือพื้นที่ใกล้เคียงและบูรณาการให้ใช้งานได้โดยเร็ว

(2.9) จัดเตรียมสถานที่ปลอดภัยเพื่อรองรับผู้ประสบภัยพร้อมสิ่งสาธารณูปโภคที่จำเป็น

(2.10) ฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยและดินโคลนถล่ม

(1) กำหนดประเภทการฝึกซ้อมให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เสี่ยงภัย และสอดคล้องกับแผนเฉพาะกิจที่จัดทำขึ้น ประเภทการฝึกซ้อมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1.1) การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ (Table Top Exercise) การฝึกซ้อมรูปแบบนี้ มีการกำหนดแบบจำลองสถานการณ์บนโต๊ะภายในห้องประชุมหรือสถานที่เดียวกัน และมีผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สาธิตและสั่งการในการปฏิบัติตามสถานการณ์สมมติ ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมการฝึกซ้อมเข้าใจและเข้าถึงสถานการณ์ในภาพรวม โดยไม่ต้องมีการเคลื่อนกำลังพลเต็มรูปแบบจริงๆ

(1.2) การฝึกซ้อมเฉพาะหน้าที่ (Functional Exercise) เป็นการฝึกซ้อมที่มีขอบเขตเจาะจงตามหน้าที่หรือกระบวนการในรายละเอียด มุ่งเน้นคนละส่วนหรือขอบเขตใดขอบเขตหนึ่งของแผน โดยเฉพาะ การฝึกซ้อมรูปแบบนี้ทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงรายละเอียดตามหน้าที่นั้น การฝึกซ้อมเฉพาะหน้านี้อาจเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในการเตรียมการสำหรับการฝึกซ้อมอย่างเต็มรูปแบบ

(1.3) การฝึกซ้อมเต็มรูปแบบ (Full - scale Exercise) เป็นการฝึกซ้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมการฝึกซ้อมจากหลายฝ่ายและหลายระดับ การฝึกซ้อมรูปแบบนี้สามารถทดสอบกระบวนการสำคัญๆ ความคล่องตัวของการปฏิบัติการ การเชื่อมโยงของกระบวนการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ารับการฝึกซ้อม การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการเตรียมความพร้อมของประชาชน

(2) การเตรียมการฝึก

(2.1) การกำหนดสถานที่และเลือกรูปแบบการฝึกซ้อม

(2.2) จัดทำโครงการและงบประมาณการฝึกซ้อม

(2.3) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานดำเนินการฝึกซ้อม

(2.4) กำหนดสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์สมมุติ

(2.5) ประชุมเตรียมการก่อนการฝึกซ้อม

(2.6) จัดเตรียมสถานที่ จัดนิทรรศการ และประชาสัมพันธ์

(3) ดำเนินการฝึกซ้อมตามที่ได้เตรียมการไว้

(4) ประเมินผลการฝึกซ้อม

(5) รายงานผลการฝึกซ้อม

ขณะเกิดภัย

การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน มีแนวทาง ดังนี้

(1) เมื่อได้รับข้อมูลการเกิดอุทกภัย วาตภัยและดินโคลนถล่ม ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัยและดินโคลนถล่ม ตามระดับความรุนแรง พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบประจำศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ และดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ

(1) โครงสร้างศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ แบ่งเป็นอย่างน้อย 8 ฝ่าย 1 คณะที่ปรึกษา ดังนี้

(1.1) คณะที่ปรึกษา

(1.2) ฝ่ายอำนวยการ

(1.2.1) โครงสร้าง ประกอบด้วยงานธุรการ งานข่าวกรอง วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและรายงาน งานจัดกำลังสนับสนุน งานศูนย์สั่งการ งานรับเรื่องราวร้องทุกข์ งานประสานการช่วยเหลือ งานการเงินและบัญชีฯ

(1.2.2) มีหน้าที่ ดังนี้ อำนวยการ ควบคุม กำกับดูแล การปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจประสานและติดตามผลการปฏิบัติของฝ่ายต่างๆ บริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ และข่าวกรองต่างๆ วิเคราะห์สถานการณ์และรายงานผลทุกระยะจนกว่าเหตุการณ์กลับสู่ภาวะปกติประสาน

บรรเทาสาธารณภัย เช่น การระดมอาสาสมัคร การประสานด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการกู้ชีพกู้ภัย การเตรียมเครื่องอุปโภคบริโภค การประสานหน่วยพยาบาล และการขนส่ง เป็นต้น

(1.3) ฝ่ายแจ้งเตือนภัย

(1.3.1) โครงสร้าง ประกอบด้วยงานติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์งานเฝ้าระวัง และแจ้งเตือนภัยงานประสานการพยากรณ์อากาศและอุทกศาสตร์

(1.3.2) มีหน้าที่ ดังนี้ติดตามข้อมูลการพยากรณ์อากาศและสถานการณ์สาธารณภัย เฝ้าระวัง ติดตาม ประเมินสถานการณ์ตลอด 24 ชั่วโมง และแจ้งเตือนภัย วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งรายงานให้ผู้มีอำนาจสั่งการทราบ

(1.4) ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ

(1.4.1) โครงสร้าง ประกอบด้วยงานปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัยงานอพยพผู้ประสบภัยงานรักษาพยาบาลและการแพทย์ฉุกเฉินงานบริหารจัดการผู้เสียชีวิตงานส่งกำลังบำรุงฯลฯ

(1.4.2) มีหน้าที่ ดังนี้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการค้นหา กู้ชีพ กู้ภัย ประกอบด้วย ชุดเคลื่อนที่เร็ว ชุดสนับสนุน เพื่อดำเนินการค้นหา กู้ชีพ กู้ภัย และช่วยเหลือผู้ประสบภัยอพยพผู้ประสบภัยไปสู่พื้นที่ปลอดภัยจัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัย และรักษาความสงบเรียบร้อยให้การรักษาพยาบาลและบริการการแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่เกิดเหตุและพื้นที่อพยพบริหารจัดการผู้เสียชีวิตให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง และเรียบร้อยจัดระบบส่งกำลังบำรุงเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน

(1.5) ฝ่ายประชาสัมพันธ์

(1.5.1) โครงสร้าง ประกอบด้วยงานประชาสัมพันธ์งานตอบโต้การข่าว ฯลฯ

(1.5.2) มีหน้าที่ ดังนี้ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ข้อเท็จจริงด้านสาธารณภัยและการให้ความช่วยเหลือให้ประชาชนได้รับทราบอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนทุกประเภท เพื่อสนับสนุนควบคุมสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงกรณีที่มีข่าวเชิงลบ ควรดำเนินการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร พร้อมชี้แจงข้อเท็จจริงให้สาธารณชนทราบ

(1.6) ฝ่ายสื่อสาร

(1.6.1) โครงสร้าง ประกอบด้วยงานระบบสื่อสาร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ

(1.6.2) มีหน้าที่ ดังนี้ติดตั้ง กำกับดูแล ระบบสื่อสารให้แก่ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจกับพื้นที่ที่ประสบภัย เพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉิน เชื่อมต่อระบบสื่อสารระหว่างศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจกับเครือข่ายต่างๆจัดวางระบบสารสนเทศให้กับศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เชื่อมต่อฐานข้อมูลต่างๆ

(1.7) ฝ่ายรับบริจาค

(1.7.1) โครงสร้าง ประกอบด้วยงานตั้งศูนย์รับบริจาคงานจัดสรรเงิน และสิ่งของบริจาค งานจัดทำบัญชีรับ-จ่าย สิ่งของบริจาคฯลฯ

(1.7.2) มีหน้าที่ ดังนี้รับบริจาคเงิน สิ่งของ และออกไปเสด็จการรับบริจาคให้ถูกต้อง

จัดทำบัญชีรับ-จ่าย สิ่งของบริจาคให้ถูกต้องจัดเก็บรักษาสิ่งของที่ได้รับบริจาค และจัดส่งสิ่งของที่ได้รับบริจาคตามที่อยู่หน่วยงานศูนย์อำนวยความสะดวกเฉพาะกิจมอบหมาย

(1.8) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย

(1.8.1) โครงสร้าง ประกอบด้วยงานป้องกันการโจรกรรม งานรักษาความปลอดภัย งานการจราจร ฯลฯ

(1.8.2) มีหน้าที่ดังนี้ ตรวจสอบและป้องกันการโจรกรรม รักษาความปลอดภัย สถานที่เกิดสาธารณภัย พื้นที่รองรับ การอพยพ บ้านพักชั่วคราวและสถานที่ใกล้เคียง จัดระเบียบการจราจร ในพื้นที่เกิดสาธารณภัย พื้นที่รองรับการ อพยพ บ้านพักชั่วคราว และพื้นที่ใกล้เคียง

(1.9) ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ

(1.9.1) โครงสร้าง ประกอบด้วย งานประเมินความเสียหายและความต้องการ งานสงเคราะห์ผู้ประสบภัย งานจัดหาปัจจัยสี่ที่จำเป็น งานซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคม งานรื้อถอนซากปรักหักพัง ทำความสะอาด งานฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัย ฯลฯ

(1.9.2) มีหน้าที่ ดังนี้ สำรวจและประเมินความเสียหายและความต้องการของผู้ประสบภัย ให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย จัดหาปัจจัยสี่ที่จำเป็นแก่ผู้ประสบภัยเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครที่มาปฏิบัติงาน ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคที่เสียหายให้กลับสู่สภาพเดิมโดยเร็ว ซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม และสิ่งก่อสร้างที่เสียหาย รื้อถอนซากปรักหักพัง และทำความสะอาด พื้นที่บูรณะสิ่งเสียหายต่าง ๆ จากสาธารณภัย

(2) ศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า

การปฏิบัติงานระงับ บรรเทา และช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเหตุการณ์วิกฤต จำเป็นต้องอาศัยการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และพอเพียงต่อสถานการณ์ ดังนั้น ในกรณีสถานการณ์ขยายตัวมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น อาจจำเป็นต้องจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า ขึ้นตามความเหมาะสมของภารกิจ หรือกำหนดตามพื้นที่ประสบภัย

(2.1) โครงสร้างศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ตามความเหมาะสม ดังนี้

(2.1.1) ฝ่ายอำนวยการ ประกอบด้วย ชุดประสานงาน ชุดข้อมูลและรายงานผล ชุดประชาสัมพันธ์ ชุดสื่อสารและโทรคมนาคม ชุดการเงินและบัญชี

(2.1.2) ฝ่ายปฏิบัติการฉุกเฉิน ประกอบด้วย ชุดค้นหาและกู้ภัย ชุดอพยพผู้ประสบภัย ชุดรักษาพยาบาล ชุดรักษาความสงบเรียบร้อย ชุดจัดการผู้เสียชีวิต

(2.1.3) ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ประกอบด้วย ชุดจัดหาที่อยู่อาศัย ชุดรับ-แจกจ่าย สิ่งของบริจาค ชุดจัดหาอาหารและน้ำดื่ม ชุดสำรวจความเสียหายและความต้องการ

(2.1.4) ฝ่ายประสานการช่วยเหลือ ประกอบด้วย ชุดซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม ชุดรื้อถอนซากปรักหักพัง ชุดซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค ชุดขนส่ง

(2.2) ภารกิจของศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า ประกอบด้วย

(2.2.1) ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า มีหน้าที่ รับผิดชอบในการ สั่งการ ควบคุม และระงับเหตุการณ์สาธารณสุขที่เกิดขึ้น

(2.2.2) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่ประสานและติดตามผลการปฏิบัติงานของฝ่ายต่างๆ

(2.2.3) ฝ่ายปฏิบัติการฉุกเฉิน มีหน้าที่ปฏิบัติการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย อพยพผู้ประสบภัยไปยังพื้นที่รองรับการอพยพให้การรักษาพยาบาลผู้ได้รับบาดเจ็บ ผู้ประสบภัย และส่งต่อ ผู้ป่วยกรณีอาการรุนแรงจัดระบบรักษาความสงบเรียบร้อยของพื้นที่ประสบภัย และพื้นที่รองรับการอพยพ

(2.2.4) ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มีหน้าที่จัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัยใน พื้นที่รองรับการอพยพจัดระบบแจกจ่ายสิ่งของให้แก่ผู้ประสบภัยอย่างทั่วถึงและพอเพียงจัดหาอาหารและน้ำ ดื่มแก่ผู้ประสบภัย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสำรวจความเสียหาย ความต้องการ และจัดทำบัญชีไว้เป็น หลักฐาน

(2.2.5) ฝ่ายประสานการช่วยเหลือ มีหน้าที่ซ่อมแซมเส้นทางคมนาคมที่เสียหายให้ สามารถใช้การได้ในเบื้องต้นหรือถอนซากปรักหักพังที่เป็นอุปสรรคต่อการให้ความช่วยเหลือ ซ่อมแซมสิ่ง สาธารณูปโภคที่เสียหาย/จัดหาระบบสาธารณูปโภคสำรองจัดระบบการขนส่งในพื้นที่ประสบภัย

(3) แนวทางการปฏิบัติของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ

เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณสุขในพื้นที่ใด มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

(3.1) เผื่อระวัง ติดตาม และประเมินสถานการณ์สาธารณสุขตลอด 24 ชั่วโมง

(3.2) ประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชน เพื่อเตรียมพร้อมใน ทุกๆ ด้าน

(3.3) แจ้งข่าวเตือนภัยไปยังอำเภอ ท้องถิ่น และประชาชน ผ่านทางสื่อต่างๆ

(3.4) ออกประกาศภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้ครอบคลุมพื้นที่ที่เกิดภัย

(3.5) จัดบุคลากร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ โทรศัพท์ โทรสารเข้า ประจำศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ พร้อมทั้งจัดสถานที่ปฏิบัติงานให้กับฝ่ายต่างๆ ของ ศูนย์อำนวยการเฉพาะ กิจให้สามารถปฏิบัติงานได้ทันที โดยมีโต๊ะ เก้าอี้ ป้ายบอกชื่อฝ่ายต่างๆ ตามโครงสร้างศูนย์อำนวยการ เฉพาะกิจ พร้อมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร โทรศัพท์มือถือ เครื่องข่ายวิทยุสื่อสาร ให้ชัดเจน

(3.6) อำนวยการในการควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและประสานการปฏิบัติของหน่วย ต่างๆ รวมทั้งองค์การสาธารณสุข อาสาสมัคร ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างมีเอกภาพ รวดเร็ว และทั่วถึง เช่น การค้นหาผู้สูญหาย การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การจัดสถานที่ชั่วคราว เพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่ อาศัย รับการปฐมพยาบาล การจัดระเบียบการจราจร การรักษาความสงบเรียบร้อย การปิดกั้นไม่ให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่เกิดสาธารณสุขและพื้นที่ใกล้เคียง

(3.7) ดำเนินการสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้น สำรวจความต้องการของผู้ประสบภัย และ จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน จัดหาปัจจัยที่จำเป็น ซ่อมแซมสิ่ง

ได้รับความเสียหาย เช่น เส้นทางคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ให้สามารถใช้งานได้รวมทั้งการรื้อถอนซากปรักหักพัง และการทำความสะอาดสถานที่

(3.8) รายงานเหตุการณ์ และการปฏิบัติการระงับ บรรเทา ทุกระยะต่อเนื่อง จนกว่าสภาวะของภัยพิบัติจะคลี่คลายหรือยุติลง

(2) กรณีจำเป็นต้องรับบริจาคความช่วยเหลือด้านต่างๆ จากสาธารณชน ให้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ จัดตั้งศูนย์รับบริจาคและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสถานที่เก็บรักษาสິงของ และเงินบริจาค รวมทั้งวิธีการแจกจ่ายเพื่อให้เกิดเอกภาพ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยอย่างเสมอภาค และทันเหตุการณ์

เมื่อเกิดสาธารณภัยและมีความจำเป็นต้องรับบริจาคจากสาธารณะเพื่อนำไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยของภาครัฐให้ดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้

(1) ส่วนกลาง ให้จัดตั้งศูนย์รับบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย และดำเนินการดังนี้

(1.1) รวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่รับบริจาค เช่น ชื่อหน่วยงานที่รับบริจาค สิ่งของหรือเงินที่ได้รับบริจาค สถานที่จัดเก็บสิ่งของที่ได้รับบริจาค

(1.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือร่วมกันในการกำหนดระเบียบการเก็บรักษาเงินบริจาคและสถานที่เก็บรักษาสິงของบริจาคและวิธีการแจกจ่ายเงินและสิ่งของบริจาคเพื่อให้เกิดเอกภาพและเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัย อย่างทันเหตุการณ์และเสมอภาค

(2) หน่วยงานที่จะนำสิ่งของไปบริจาค ให้ประสานงานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและจังหวัดแล้วแต่กรณี ด้วยระบบสื่อสารและ/หรือหนังสือเพื่อกำหนดพื้นที่สำหรับการจัดเก็บ และแจกจ่ายสิ่งของบริจาคให้แก่ผู้ประสบภัย

หลังเกิดภัย

การจัดการหลังเกิดภัย มีแนวทาง ดังนี้

(1) ให้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ดำเนินการประเมินความเสียหายและความต้องการเบื้องต้น โดยจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

ประเมินความเสียหายเบื้องต้น โดยสรุปความเสียหายและความต้องการเป็นระยะๆ โดยจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและบัญชีทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐาน ในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำข้อมูลไปดำเนินการต่อไป พร้อมทั้งรายงานให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับทราบ โดยมีหลักการปฏิบัติดังนี้

(1) การประเมินความเสียหายเบื้องต้น โดยทำการประเมินความเสียหายทุกด้านทั้ง ผู้ประสบภัย ผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต ผู้สูญหาย บ้านเรือน การเกษตร ประมง ปศุสัตว์ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ และอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการให้ความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน

(2) การประเมินความต้องการเบื้องต้น โดยทำการประเมินความต้องการของผู้ประสบภัย ในด้านอาหาร น้ำ ยา เวชภัณฑ์ เครื่องอุปโภคบริโภค ที่พักอาศัย และอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน

(3) จัดหาที่พักอาศัยชั่วคราวและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยด้านสุขภาพอนามัย สภาพจิตใจ

(4) การจัดการศพผู้เสียชีวิต มีแนวทางดังนี้

(4.1) จัดหาสถานที่เก็บรักษาศพและพื้นที่ในการพิสูจน์เอกลักษณ์ศพผู้เสียชีวิต

(4.2) การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ

(5) ป้องกัน ฝ้าระวัง และควบคุมโรคที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ หน่วยงานหลัก ได้แก่ กรมควบคุมโรค และกรมอนามัย

(6)ฟื้นฟูคุณภาพชีวิต และฟื้นฟูอาชีพของผู้ประสบภัย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติ

(1) ให้จัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์เพื่อปฏิบัติการในขั้นต้นร่วมกับหน่วยระงับภัยอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

(1.1) การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย

(1.2) การขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สินไปยังที่ปลอดภัย

(1.3) การเลี้ยงดูผู้ประสบภัยที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในระยะแรก

(1.4) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่บุคคลและสถานที่ ร่วมกับหน่วยงานรักษาความปลอดภัยในพื้นที่

(2) การให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูโดยหน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัย หลังจากการช่วยเหลือของหน่วยบรรเทาทุกข์ขั้นต้น ดำเนินการดังนี้

(2.1) สำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สิน ที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

(2.2) สงเคราะห์ผู้ประสบภัยตามบัญชีที่สำรวจ โดยให้มีมาตรการและระเบียบที่รัดกุม สามารถสงเคราะห์ได้เรียบร้อยทั่วถึง

(2.3) ดำเนินการช่วยเหลือซ่อมแซมที่พักอาศัย สิ่งสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคม ให้พอใช้การได้ในเบื้องต้น

(2.4) ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว

(2.5) รักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย และจัดบริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง

(2.6) ป้องกันโรคระบาดทั้งคนและสัตว์

(3) จัดตั้งหน่วยควบคุมความปลอดภัยเพื่อป้องกันมิให้เกิดภัยซ้ำขึ้นอีก หรือมิให้เกิดอันตรายจากวัตถุระเบิดหรือสารพิษตกค้าง โดยพิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ ตามความเหมาะสมและดำเนินการ ดังนี้

(6) พื้นฟูและจัดการระบบสิ่งแวดล้อมชุมชน ทั้งระบบบำบัดน้ำเสีย สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย และบ่อน้ำบาดาลที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยและดินถล่ม ให้ใช้การได้ดังเดิม

(7) พื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งสิ่งสาธารณประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับความเสียหายให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น สถานที่ราชการ โรงเรียน สถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเสียหาย รวมทั้งแก้ไขปัญหามลพิษต่างๆ

การฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยจะดำเนินการภายหลังที่ภัยยุติหรือผ่านพ้นไปแล้ว โดยการซ่อมแซมสภาพพื้นที่และบูรณะโครงสร้างพื้นฐานที่ชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือดีกว่าเดิมตามหลักวิชาการโดยเร็ว ตามขั้นตอนดังนี้

(1) สำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียด ทั้งระบบสาธารณูปโภคและ สิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ จนถึงระดับครัวเรือน เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือรวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล การสำรวจความเสียหาย

(2) ซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย ตามที่พิจารณาเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถซ่อมแซมได้โดยเร็ว เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ ในกรณีที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ให้จัดการรื้อถอนออกไปเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งการจัดหาสถานที่พักพิงชั่วคราวภายหลังได้รับความเสียหาย

(3) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ดำเนินการฟื้นฟูบูรณะโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหายในเบื้องต้นโดยงบประมาณที่อยู่ในความรับผิดชอบ กรณีที่เกินขีดความสามารถให้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยเหนือขึ้นไปตามลำดับ ได้แก่ งบประมาณของจังหวัด งบประมาณของกรม กระทรวง งบประมาณของหน่วยงานนอกภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ หรือขงกลาง

(4) กรณีที่เกินกว่าความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้หน่วยงาน ที่รับผิดชอบโครงสร้างพื้นฐานนั้นๆ หรือหน่วยงานที่กำหนดไว้ตามแผนนี้ ดำเนินการฟื้นฟู ซ่อมแซม และบูรณะโครงการที่ได้รับความเสียหายภายใน 90 วัน หากหน่วยงานไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดเวลาข้างต้น ให้หน่วยงานนั้นๆ เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณพิเศษจากคณะรัฐมนตรีเป็นกรณีๆ ตามความจำเป็น เพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชน ดังนี้

(4.1) ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงชนบท ดำเนินการโดยกรมทางหลวง และกรมทางหลวงชนบทตามลำดับ เส้นทางรถไฟ ดำเนินการโดยการรถไฟแห่งประเทศไทย

(4.2) ระบบไฟฟ้า ดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้านครหลวง และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

(4.3) ระบบประปา ดำเนินการโดยการประปาส่วนภูมิภาคและการประปา-นครหลวง

(4.4) ระบบโทรคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร ดำเนินการโดยบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) และ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

(4.5) สถานที่ราชการ โรงเรียน สถานศึกษา วัด และ โบราณสถาน ดำเนินการโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(4.6) พื้นที่ประสบภัย เช่น การเก็บซากปรักหักพัง การตรวจสอบความแข็งแรงของอาคาร การออกแบบวางผังเมือง การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค การจัดทำ ภูมิทัศน์ ดำเนินการโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(4.7) เส้นทางและโครงการแหล่งน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการโดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(8) ให้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ในเขตพื้นที่ที่เกิดเหตุดำเนินการฟื้นฟูบูรณะความเสียหายในเบื้องต้นโดยใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ก่อน กรณีที่เกินขีดความสามารถให้พิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(9) จัดให้มีการศึกษาผลกระทบจากอุทกภัยและดินโคลนถล่มที่มีต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการภัยจากอุทกภัยและดินโคลนถล่มในอนาคต

เบอร์โทรศัพท์หน่วยงานต่าง ๆ

1. ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12	074-251162
2. กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนครหาดใหญ่	074-237888, 074-243111
3. เทศบาลนครหาดใหญ่	074-200000, 1559
4. อำเภอหาดใหญ่/ปลัดป้องกัน	074-252008-9
5. ศูนย์อู่ศูนย์มหาวิทยาลัยใต้ฝั่งตะวันออก จ.สงขลา	074-311760
6. สำนักงานชลประทานที่ 16 หาดใหญ่	074-390195, 074-390206
7. สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8	074-251155-7
8. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จ.สงขลา	074-316380
9. มณฑลทหารบกที่ 42 (ค่ายเสนาณรงค์)	074-586684
10. กองบังคับการกองบิน 56	074-251040-1
11. สถานีตำรวจภูธร อ.หาดใหญ่	074-243333, 074-231645
12. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อ.หาดใหญ่	074-411057-8
13. การประปาส่วนภูมิภาค อ.หาดใหญ่	074-411102
14. สำนักงานบริการโทรศัพท์หาดใหญ่	074-238755-8, 074-231488, 074-236999
15. สำนักงานประชาสัมพันธ์ เขต6 สงขลา	074-231668, 074-231332
16. โรงพยาบาลหาดใหญ่	074-273100
17. โรงพยาบาลสงขลานครินทร์	074-455000
18. โรงพยาบาลราษฎร์ยินดี	074-220300
19. โรงพยาบาลกรุงเทพหาดใหญ่	074-272800
20. โรงพยาบาลศิรินครินทร์หาดใหญ่	074-366966
21. โรงพยาบาลมูลนิธิมิตรภาพสามัคคี	074-352900-3
22. โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์หาดใหญ่	074-211521, 074-211523
23. แขวงทางหลวงสงขลา	074-311091
24. มูลนิธิชุมชนสงขลา	074-474082
25. สวนธรรมสากล	02-9362800
26. รร.เทศบาล 5	074-252568
27. ศูนย์บริการสาธารณสุข รร.เทศบาล 5	074-253608
28. สถานีวิทยุ FM. 88.00 MHz	074-558777, 074-558888
29. สถานีวิทยุเทศบาลนครหาดใหญ่ FM.96.00 MHz	074-200096
30. ศูนย์นเรนทร	1669 (074-273199)
31. สายด่วนกุญชร เทศบาลนครหาดใหญ่	1559

เบอร์ติดต่อภาคีเครือข่ายการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ที่	ชื่อ	เบอร์ติดต่อ
1	สถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV/ มูลนิธิยามเฝ้าแผ่นดิน	02 – 629-4433
2	ทำเนียบรัฐบาล/รัฐบาลไทย	แจ้งความเดือดร้อน/ขอความช่วยเหลือ 1111 ส่ง ข้อความ SMS ที่ 4567891 หรือ โทรศัพท์ 02 – 288-400 ต่อ 4549,4597,4545
3	วุฒิสภา	ศูนย์ประชาสัมพันธ์วุฒิสภา 02-244-1777 ถึง 8 สายด่วนวุฒิสภา 1102
4	รัฐสภา/โครงการสภาร่วมใจช่วยกันนำท่วม	02-244-1863-5
5	กองบัญชาการกองทัพไทย	02-572-1500
6	สภากาชาดไทย http://www.rtrc.in.th	02-251-7853 ถึง 6 ต่อ 1603 หรือ 1102 วันหยุดราชการ ต่อ 1302 , 02-251-7614-5
7	กรุงเทพมหานคร	02-354-6858 / ฝ่ายบรรเทาสาธารณภัย 02-271-2162
8	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	02-590-9554 , 02-590-9559 ,02-950-9557
9	สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย	02-791-1385-7 หรือ 02-791-1113 ตลอด 24 ชั่วโมง
10	สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย(NBT)	02-276-4242
11	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	02 – 218-7045 ต่อ 301-304
12	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	086-570-3693 ,086-943-4988 และ 089-723-5235
13	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	02-310-8065
14	มูลนิธิกลุ่มแสงเทียน	02-465-6165
15	มูลนิธิ 1500 ไมล์ http://www.1500miles.org	คุณกนกวรรณ 080-551-4388 / คุณนัท 089-489-9116
16	มูลนิธิซิเมนต์ไทย	02-586-5506
17	มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย	02-381-8863 ถึง 5
18	มูลนิธิกระเจา	087-274-9769 หรือ 02-941-4194-5 ต่อ 102
19	บริษัทเซ็นทรัลพัฒนา จำกัด	02-635-1111
20	บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด	Call Center 1545
21	มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์	02-281-1902,02-282-9596
22	มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง(ภา)ยามยาก สภากาชาดไทย	02-256-4442
23	มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์	02-777-7777
24	ช่อง 7 (7 สี ช่วยชาวบ้าน)	02-610-0789
25	บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน)	02-245-0700 ถึง 4

26	กรมประชาสัมพันธ์	02-276-4242
27	บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด(มหาชน)	02-338-3333 และ 02-338-3000 กด 3

เบอร์ติดต่อเครือข่ายสื่อมวลชน / ภาาเครือข่ายการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ที่	สื่อ	ผู้ประสาน	เบอร์ติดต่อ
1	สถานีวิทยุ มอ. FM 88 MHz	-	074-558888 Fax074- 558779
2	สถานีวิทยุคลื่นความคิด FM 101 MHz	-	074-559304
3	สถานีวิทยุ อสมท.สงขลา FM 96.5 MHz	คุณนงลักษณ์	074-235668 Fax 074-235669
4	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยสงขลา	-	074-333555
5	สายด่วนช่อง 3	-	02-262-3331
6	ศูนย์ข้อมูลช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม www.thaiflood.com	-	02-101-2900
7	ทีวีไทย สงขลา	คุณสนธยา	081-7988483 / 074-465302
8	www.hatyaicityclimate.org		

อัตราค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินพ.ศ.2551

ข้อ 5.1 ด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ใช้กรณีพื้นที่ถูกประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ

ข้อ	รายการ	เงื่อนไข	จำนวนเงิน (บาท)
1	ค่าอาหารจัดเลี้ยง และถุงยังชีพ	เท่าที่จ่ายจริง	ค่าอาหารมื้อละไม่เกิน 30/วัน/คน ถุงยังชีพชุดละไม่เกิน 500 บาท/ครอบครัว
2	ค่าเครื่องครัวและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 3,500
3	ค่าน้ำบริโภคและใช้สอย	เท่าที่จ่ายจริง	ตามความเป็น
4	ค่าวัสดุซ่อมแซมที่อยู่อาศัยประจำซึ่งผู้ประสบภัย เป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายบางส่วน	เท่าที่จ่ายจริง	หลังละไม่เกิน 20,000
5	ค่าวัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยประจำซึ่งผู้ประสบภัย เป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด	เท่าที่จ่ายจริง	หลังละไม่เกิน 30,000
6	ค่าวัสดุซ่อมแซมยุงข้าว/โรงเรือน/คอกสัตว์ที่ ได้รับความเสียหายบางส่วน	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 3,000
7	ค่าวัสดุสร้างยุงข้าว/โรงเรือน/คอกสัตว์ที่ได้รับ ความเสียหายทั้งหมด	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 8,000

8	ค่าอุปกรณ์แสงสว่างในที่อยู่อาศัย	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 200
9	ค่าเช่าที่พักไม่เกิน 7 วัน	เท่าที่จ่ายจริง	คนละไม่เกิน 100/วัน
10	ค่าเช่าบ้านกรณีบ้านเช่าของผู้อื่นและบ้านเช่าเสียหายทั้งหลังหรือบางส่วน	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 1,500/เดือน ไม่เกิน 2 เดือน
11	- ค่าดัดแปลงสถานที่เป็นที่พักชั่วคราว	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 2,000
	- ค่าสร้างที่พักชั่วคราว	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 4,000
	- ค่าผ้าใบ/ผ้าพลาสติก/วัสดุอื่นสำหรับ กันแดด กันฝน และป้องกันอุทกภัย	เท่าที่จ่ายจริง	ครอบครัวละไม่เกิน 800
12	ค่าใช้จ่ายในการจัดสาธารณูปโภคในที่พักชั่วคราว		
	-ค่าไฟฟ้า/อุปกรณ์แสงสว่าง	เท่าที่จ่ายจริง	ตามความจำเป็น
	-ค่าน้ำบริโภคและใช้สอย	เท่าที่จ่ายจริง	ตามความจำเป็น
	-จัดสร้างห้องน้ำ 1 ที่/คน	เท่าที่จ่ายจริง	ไม่เกิน 1,500/1 ที่
	จัดสร้างห้องส้วม 1 ที่/คน	เท่าที่จ่ายจริง	ไม่เกิน 1,500/1 ที่
	-จัดสร้างโรงครัว/ที่รับประทานอาหาร	เท่าที่จ่ายจริง	ตามความจำเป็น
13	ค่าเครื่องนุ่งห่มคนละ 2 ชุด	เท่าที่จ่ายจริง	ไม่เกิน 1,000
	- ค่าเครื่องแบบนักเรียน นักศึกษา คนละ 2 ชุด	เท่าที่จ่ายจริง	ไม่เกิน 1,000
14	ค่าเครื่องนอน	เท่าที่จ่ายจริง	
15	ค่าเครื่องมือประกอบอาชีพและหรือเงินทุนประกอบอาชีพ	เท่าที่จ่ายจริง	คนละไม่เกิน 500
			ครอบครัวละไม่เกิน 10,000
16	ค่าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ		
	กรณีบาดเจ็บสาหัส	- รักษาตัวใส สถานพยาบาล 3 วันขึ้นไป	จ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น 3,000
		- รักษาตัวเกิน 30 วันขึ้นไป	เงินยังชีพคนละ 2,000/เดือน จนกว่าจะออกจากสถานพยาบาล
	- กรณีบาดเจ็บถึงขั้นพิการ	-ไม่สามารถ ประกอบอาชีพ ได้	ช่วยเหลือเบื้องต้น 10,000 และเงินยังชีพคนละ2,000/เดือน/ไม่เกิน 2 ปี
	- รักษาตัวใน		ค่าปลอบขวัญผู้บาดเจ็บ รายละเอียดไม่เกิน 2,000

17	<p>ขวัญ</p> <p>ค่าจัดการศพ</p> <p>-กรณีผู้ตายเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว</p>	<p>สถานพยาบาล</p> <p>เสียชีวิต</p> <p>หัวหน้า</p> <p>ครอบครัวหรือ</p> <p>เป็นผู้หารายได้</p> <p>เลี้ยงดู</p>	<p>บาท</p> <p>รายละเอียดไม่เกิน 25,000 บาท</p> <p>ช่วยเหลือ</p> <p>ครอบครัวอีกไม่เกิน 25,000</p>
18	<p>ค่าจัดซื้อเครื่องกันหนาว</p>	<p>อุณหภูมิต่ำกว่า</p> <p>15 องศา</p> <p>เซลเซียส</p> <p>ติดต่อกันเกิน 3</p> <p>วัน</p>	<p>คนละไม่เกิน 240 จังหวัดหนึ่งไม่เกิน</p> <p>1,000,000/ปี</p>
19	<p>ค่าขนย้ายครอบครัวผู้ประสบภัยพิบัติที่</p> <p>จำเป็นต้องย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่หรือกลับภูมิลำเนา</p> <p>เดิม</p>	<p>เท่าที่จ่ายจริง</p>	<p>ครอบครัวละไม่เกิน 5,000</p>

ตัวอย่างการทำแผนที่แสดงกลุ่มเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง

นวัตกรรมการเฝ้าระวังภัยพิบัติ (น้ำท่วม) อย่างง่าย

โดย อสม. ประสิทธิ์ จันทร์คำภู จังหวัดสงขลา
เครือข่ายเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโลก ๑ ใน ๕ ของเอเชีย

การเฝ้าระวังปริมาณน้ำฝนที่ตกในพื้นที่ เพื่อเตรียมการป้องกันภาวะน้ำท่วม ทั้งนี้แต่ละชุมชนสามารถดำเนินการเฝ้าระวังปริมาณน้ำฝนด้วยเครื่องมืออย่างง่ายที่ชาวบ้านสามารถทำได้ด้วยตนเอง โดย อสม. ประสิทธิ์ จันทร์คำภู จากจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน เฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโลก (ภาคพื้นเอเชีย) ขององค์การเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโลกประเทศสหรัฐอเมริกามาก่อนที่จะกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศอย่างเป็นทางการ และเข้ามาเป็น อสม. ปัจจุบัน อสม. ประสิทธิ์ จันทร์คำภู ยังคงเป็นสมาชิกเครือข่าย (ภาคประชาชน ด้านดูแลสิ่งแวดล้อม) ซึ่งเป็น ๑ ใน ๕ ของสมาชิกที่มีอยู่ในภาคพื้นเอเชีย

อสม. ประสิทธิ์ ได้คิดค้น นวัตกรรมการเฝ้าระวังภัยพิบัติ (น้ำท่วม) อย่างง่าย ขึ้น และนำไปใช้ในชุมชน โดยกลุ่ม อสม. ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการดังนี้

๑. นำขวดน้ำดื่มแบบใส (ขวดเปล่า) ขนาด ๖๕๐ ซีซี จนถึงขนาดหนึ่งลิตร ขนาดใด ก็ได้ แต่ต้องขนาดไม่เกิน ๑ ลิตร (๑,๐๐๐ ซีซี) และขนาดไม่น้อยกว่า ๖๐๐ ซีซี

๒. ตัดขวดตามข้อ๑ บริเวณคอขวดตรงกลาง ให้มีขนาดของปากขวดกว้างเท่ากับความกว้างของฐานขวด

๓. พอเห็นฟ้าครึ้มให้นำขวดที่ตัดปากหรือคอขวดเรียบร้อยแล้ว ตามข้อ ๒ ไปตั้งบริเวณกลางที่โล่งแจ้ง ไม่มีต้นไม้บัง และน้ำฝนสามารถที่จะตกลงใส่ในขวดได้ อาจจะเป็น บนดาดฟ้า หลังคา หรือสนามกลางแจ้ง แล้วแต่ความสะดวกและเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ แต่ละชุมชน ขอเพียงแต่

- ไม่มีต้นไม้บัง
- ขวดไม่ลึ้ม (อาจทำที่ยึดฐานขวดกันลึ้มไว้ก็ได้ ตามแต่สะดวก)
- น้ำฝนสามารถลงขวดได้

เพื่อรองรับน้ำฝนที่จะตกลงมา

๔. ตั้งขวดเรียบร้อยแล้ว เมื่อเวลาฝนเริ่มตกลงมาให้เริ่มจับเวลาทันที ถ้าฝนตกนานติดต่อกันเกินกว่า ๒ ชั่วโมง ให้นำไม้บรรทัดไปวัดปริมาณน้ำฝนในขวดว่ามีจำนวนเท่าใด

๔.๑ ในสองชั่วโมงแรกหากมีปริมาณน้ำฝนในขวดเกิน ๗ เซนติเมตร (ในขวด ๑ ลิตร) หรือเกิน ๑๐ เซนติเมตร (ในขวด ๖๕๐ ซีซี) ในอาณาบริเวณพื้นที่เราอาศัยอยู่มีฝนตกครอบคลุมพื้นที่รัศมี ๔ ตารางกิโลเมตร ที่เราตั้งที่วัดปริมาณน้ำฝนนี้ มีฝนตกเช่นเดียวกัน หรือมีฝนตกทั่วทั้งตำบล (ฝนตกทั่วฟ้า) ให้แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ ให้เฝ้าระวังและเตรียมเก็บของ และขนย้ายสิ่งของ เคลื่อนย้ายไปอยู่ในที่ปลอดภัย เนื่องจากข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่ได้จากเครื่องมือวัดแบบชาวบ้านบ่งชี้ว่าอาจจะเกิดภาวะน้ำท่วมในพื้นที่นั้นๆ (จะเกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้นๆหรือไม่ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ที่อาศัยอยู่ ว่าอยู่ในที่ลุ่ม พื้นที่ที่ทางน้ำไหลผ่าน อยู่ในหุบเขาใกล้ทางน้ำ พื้นที่เป็นแอ่งกระทะ มีโอกาสเกิดขึ้นได้สูง)

๔.๒ หากมีปริมาณน้ำฝนในขวดเกิน ๗ เซนติเมตรหรือ ๑๐ เซนติเมตร และบริเวณพื้นที่ที่ฝนตกรัศมีไม่ถึง ๔ ตารางกิโลเมตร (ฝนตกไม่ทั่วฟ้า) ไม่ต้องขนย้ายสิ่งของ แต่ต้องเฝ้าระวังสภาพดินฟ้าอากาศ และปริมาณน้ำฝนต่อไป เพื่อความไม่ประมาท

๔.๓ หากฝนตกต่อเนื่องติดต่อกันทุกวัน ตกบ่อยมาก ในการวัดปริมาณน้ำฝนแต่ละครั้งจะต้องเทน้ำที่มีอยู่เดิมทิ้งออกให้หมดก่อนภายหลังการวัดทุกครั้ง จึงเริ่มต้นวัดใหม่ในครั้งต่อไปทุกๆ ๒ ชั่วโมง และนำปริมาณน้ำฝนที่วัดได้ในแต่ละครั้งมารวมกัน เช่น

- ครั้งที่ ๑ นำขวดไปตั้งในที่โล่งแจ้ง พอฝนตกลงมาภายในเวลาครบ ๒ ชั่วโมง แล้วไปวัดได้ปริมาณน้ำฝน ๘ เซนติเมตร

- ครั้งที่ ๒ วัดได้ ๕ เซนติเมตร และครั้งที่ ๓ วันได้ ๔ เซนติเมตร เมื่อนำมารวมกันจะพบว่าปริมาณน้ำฝนที่วัดได้เท่ากับ ๑๗ เซนติเมตรหรือมากกว่านั้น ให้แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ ให้เตรียมเก็บของ และขนย้ายสิ่งของ เคลื่อนย้ายไปอยู่ในที่ปลอดภัย เนื่องจากข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่ได้จากเครื่องมือวัดแบบชาวบ้านบ่งชี้ว่า มีแนวโน้มว่าน้ำจะท่วมครอบคลุมในพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง และน้ำจะไหลหลากลงมา

รูปภาพ วิธีทำสำหรับขวด ๖๐๐ ซีซี.

รูปภาพ วิธีทำสำหรับขวด ๑,๐๐๐ ซีซี.(๑ ลิตร)

คำถาม

๑. ทำไมต้องขุดไซขนาด ๖๕๐ ซีซี ขึ้นไปและไม่เกินหนึ่งลิตร น้อยกว่า ๖๕๐ ซีซีหรือเกินกว่า ๑,๐๐๐ ซีซีไม่ได้ เพราะเหตุใด มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร

ตอบ

สาเหตุที่ต้องให้ใช้ขนาด ๖๐๐ ซีซี ถึง ขนาด ๑,๐๐๐ ซีซี มาจากผลการคำนวณปริมาณน้ำฝนที่วัดได้ ที่ผ่านการทดสอบมาแล้วหลายครั้งค่อนข้างแม่นยำ (สำหรับขนาดอื่นๆยังไม่ได้ทดสอบครับ)

๒. ในระดับของขนาดมาตรฐานตามเงื่อนไขที่กำหนด มีความแตกต่างกันหรือไม่ เพราะเหตุใด เมื่อใช้ตวงวัดปริมาณน้ำฝน เพราะเหตุใด เช่น หากชุมชนหนึ่งใช้ขนาด ๖๕๐ ซีซี อีกชุมชนหนึ่งใช้ขนาด ๑,๐๐๐ ซีซีหรือหนึ่งลิตร และปริมาณน้ำฝนที่วัดได้จากขุดยังอยู่ในเงื่อนไขเดิมหรือไม่ ในการขนหรือไม่ขนย้ายของเพื่อความปลอดภัย

ตอบ

ในขนาดของขุดที่ให้ใช้นั้นมีเกณฑ์การวัดระดับน้ำอยู่สองอย่าง

สำหรับขนาด ๖๐๐ – ๖๕๐ ซีซี ถ้าฝนตกนานติดต่อกันเกินสองชั่วโมง แล้ววัดระดับน้ำได้เกินกว่า ๑๐ เซนติเมตรขึ้นไป ก็มีโอกาเสี่ยงที่จะเกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้นได้ หลังจากวัดระดับน้ำฝนในสองชั่วโมงแรกแล้วเทน้ำในขุดทิ้งไปตั้งขุดไว้ตรงตำแหน่งเดิม อีกสองชั่วโมงต่อมา(ถ้าฝนยังตกต่อเนื่อง)ทำการวัดระดับน้ำในขุดอีก ถ้าระดับน้ำในขุดวัดได้เกินกว่า

๕ เซนติเมตรขึ้นไปแสดงว่าจะเกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้นแน่นอน ส่วนความรุนแรงของปริมาณน้ำที่ท่วมนั้นจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ในบริเวณนั้นว่าเป็นเช่นไร ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับขนาด ๑,๐๐๐ ซีซี ถ้าฝนตกนานติดต่อกันเกินสองชั่วโมง แล้ววัดระดับน้ำได้เกินกว่า ๑๐ เซนติเมตรขึ้นไป ก็มีโอกาเสี่ยงที่จะเกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้นได้ หลังจากวัดระดับน้ำฝนในสองชั่วโมงแรกแล้วเทน้ำในขุดทิ้งไปตั้งขุดไว้ตรงตำแหน่งเดิม อีกสองชั่วโมงต่อมา(ถ้าฝนยังตกต่อเนื่อง)ทำการวัดระดับน้ำในขุดอีก ถ้าระดับน้ำในขุดวัดได้เกินกว่า

๑๐ เซนติเมตรขึ้นไปแสดงว่าจะเกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้นแน่นอน ส่วนความรุนแรงของปริมาณน้ำที่ท่วมนั้นจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ในบริเวณนั้นว่าเป็นเช่นไร ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

๓. ทำไมต้องตัดปากกว้างเท่ากับฐานด้วยคะ

ตอบ

เกี่ยวข้องกับปริมาณน้ำฝนที่ตกลงไปในขุด บวกกับระยะเวลาที่ฝนตกแล้วนำไปคำนวณกับพื้นที่ที่ฝนตกในบริเวณนั้น

ส่วนการตัดปากขุดให้เป็นขนาดอื่นๆยังไม่ได้ทดสอบครับ

๔. การวัดปริมาณน้ำฝนในขวดไม้บรรทัดจุดศูนย์จะต้องอยู่ระดับเดียวกับฐานของก้นขวดที่แตะพื้นที่วางใช้หรือไม่คะ เพราะฐานขวดจะมีหลายลักษณะ ทั้งแบบที่จะมีจีบแบบตุ้มตะโพก บางชนิดก็ฐานราบ ฯลฯ

ตอบ

การวัดปริมาณน้ำฝนในขวดไม้บรรทัดจุดศูนย์จะต้องอยู่ระดับเดียวกับฐานของก้นขวดที่แตะพื้นที่วางใช้ครับ ส่วนฐานขวดจะมีลักษณะเป็นเช่นไรก็ได้ครับเพราะมีผลของการวัดระดับน้ำในขวดคลาดเคลื่อนน้อยมาก

๕. ทำไมต้องตั้งขวดในที่โล่งแจ้ง ไม่มีต้นไม้บัง

ตอบ

ที่ต้องให้ตั้งขวดในที่โล่งแจ้งนั้นเพราะเวลาฝนตกจะมีลมพัดแรงบ้างเบาบ้างกระแสมที่พัดในขณะที่ฝนตกนั้นอาจจะหักเหให้ฝนที่กำลังตกอยู่ไม่ลงไปในขวดที่วางไว้เท่าที่ควร ถ้ามีต้นไม้หรือสิ่งกีดขวางใดๆทำให้ค่าของการวัดระดับน้ำในขวดอาจคลาดเคลื่อนได้

๖. เมื่อมีข้อบ่งชี้ว่าน้ำจะมาหรือไม่มา จะท่วมหรือไม่ท่วม นอกจากขนย้ายของแล้ว ทีมแกนนำจะต้องเตรียมรับมืออย่างไร ตัวชาวบ้านเองจะต้องทำอะไร อย่างไรบ้างคะ หน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคแต่ละระดับจะต้องเตรียมการรับมืออะไรอย่างไร จึงจะช่วยเหลือประชาชนได้ทันทั่วถึงที่ทั่วถึงตรงความต้องการ ไม่สูญเสียทรัพยากรมากเกินไป

ตอบ

ผู้ที่ทำการวัดระดับน้ำจะต้องแจ้งเตือนให้ทีมแกนนำทราบถึงปริมาณน้ำที่วัดได้เป็นระยะๆ(ถ้ามีฝนตกนานต่อเนื่องเกินกว่าสองชั่วโมงขึ้นไป)ทีมแกนนำกระจายข่าวให้ชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ถ้ามีแผนเตรียมรับมือป้องกันภัยน้ำท่วมที่ได้ประชุมวางแผนกันมาก่อนก็ให้ดำเนินการตามแผนต่างๆที่กำหนดไว้ได้เลย (อยากให้ทุกพื้นที่มีการประชุมหารือร่วมกันทุกภาคส่วนเตรียมแผนรับมือป้องกันภัยน้ำท่วมแบ่งทีมในการรับผิดชอบในเรื่องต่างๆให้ชัดเจน เวลาเกิดภัยขึ้นมาจะได้ดำเนินการพร้อมกันทันที โดยไม่ไปกันคนละทิศละทาง จะทำให้ลดความสูญเสียลงไปได้มากและทันทั่วถึงที่เกิดภัย)

ส่วนตัวชาวบ้านหรือทีมแกนนำจะต้องเตรียมตัวไว้ก่อนก่อนที่จะเกิดภัย (การจะเกิดภัยต่างๆขึ้นได้นั้นจะมีสิ่งบอกเหตุมาก่อนที่จะเกิด ยกเว้นแผ่นดินไหว ถ้าเฝ้าสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่ต่างไปจากการดำเนินชีวิตประจำวันแล้วอาจคาดการณ์หรือประเมินสถานการณ์ได้ว่าจะเกิดภัยขึ้นมาในไม่ช้านี้) เตรียมของกินของใช้ไว้ให้พร้อมที่ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 3 วัน หรือมากกว่านั้นขึ้นตามสภาพของแต่ละครัวเรือน ส่วนความช่วยเหลือที่จะตามจะได้รับความช่วยเหลือหรือซ้ำช่วยเหลือได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัญหาและกฎเกณฑ์ต่างๆของภาคส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ที่แน่ๆต้องช่วยเหลือตัวเองและเพื่อนบ้านข้างเคียงกันก่อน อย่ามัวรอแต่จะให้คนอื่นมาช่วยเพราะที่อื่นๆอาจจะเดือนร้อนเหมือนกัน

หน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคแต่ละระดับจะต้องเตรียมการรับมือโดยวางแผนกันเอาไว้ก่อนว่าถ้าเกิดภัยในลักษณะต่างๆขึ้นมาจะทำตามขั้นตอนอย่างไร ให้ความช่วยเหลืออย่างไร เช่นไร 1-2-3-4 ให้ชัดเจน และแจ้งให้ประชาชนทราบว่าทางการจะให้ความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง 1-2-3-4 ถ้าเกิดภัยชนิดต่างๆขึ้นมา (ส่วนที่เหลือนอกเหนือจากการแจ้งให้ประชาชนทราบแล้วประชาชนก็จะได้เติมเต็มในสิ่งที่ขาดไปเอง) จึงจะช่วยเหลือประชาชนได้ทันทั่วถึงทั่วถึงตรงความต้องการ ไม่สูญเสียทรัพยากรมากเกินไป

ขอบคุณครับ
ประสิทธิ์ จันทร์คำภู